

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-39)

24 MART DÜNYA TÜBERKÜLOZ (VEREM) GÜNÜ (2026)

Tüberküloz (Verem) nasıl bir hastalıktır?

Tüberküloz (verem), *Mycobacterium tuberculosis* adı verilen bir bakterinin neden olduğu bulaşıcı bir hastalıktır.¹ Bakteri genellikle solunum yoluyla bulaşır ve en sık akciğerleri etkiler. Ancak tüberküloz yalnızca akciğerlerle sınırlı değildir; böbrekler, omurga, beyin ve lenf bezleri gibi vücudun diğer organlarını da etkileyebilmektedir. Tüberküloz genetik (kalıtsal) bir hastalık değildir ve aileden kalıtım yoluyla geçmez. Gerekli tedavi uygulanmadığında ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmekte ve ölümle sonuçlanabilmektedir. Ancak erken tanı ve düzenli tedavi ile tamamen iyileştirilebilen bir hastalıktır.²

Tüberküloz (Verem) nasıl bulaşmaktadır?

Tüberküloz hava yoluyla bulaşan bir hastalıktır. Hasta kişiler öksürdüğünde, konuştuğunda ya da şarkı söylediğinde havaya çok küçük damlacıklar yayılmaktadır. Bu damlacıkların içinde tüberküloz bakterileri bulunmaktadır. Havaya yayılan bu damlacıklar özellikle kapalı ve havalandırması yetersiz ortamlarda birkaç saat havada asılı kalabilmektedir. Bu nedenle tüberküloz, kapalı ve kalabalık ortamlarda daha kolay yayılmaktadır.²

Sağlıklı bir kişi bu bakterileri içeren havayı soluduğunda, bakteriler ağız ve burun yoluyla solunum sistemine girerek akciğerlere ulaşabilmekte ve enfeksiyon gelişebilmektedir. Tüberküloz, yüzeylere dokunma veya eşyaları kullanma gibi temas yoluyla bulaşmamaktadır.²

Tüberkülozun (Verem) belirtileri nelerdir?

Tüberküloz bakterisi ile karşılaşan herkes hastalanmamaktadır. Bakteriye solunum yoluyla alan kişilerin bir kısmında zamanla tüberküloz hastalığı gelişmektedir. Tüberküloz belirtileri bazen aylar boyunca hafif seyredebilmekte ve kişi hastalığı fark etmeyebilmektedir.³

En sık görülen belirtiler şunlardır:

- Uzun süren öksürük (bazen kanlı balgamla birlikte)
- Göğüs ağrısı
- Halsizlik ve yorgunluk
- İştahsızlık ve kilo kaybı
- Ateş
- Gece terlemesi

Bu belirtiler özellikle uzun süre devam ediyorsa mutlaka bir sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.³

¹[İnternet] Türk Toraks Derneği. Tüberküloz: Genel bilgiler Erişim adresi: <https://toraks.org.tr/site/resources/aegrotationes/p/4> Erişim:09.03.2026

² [İnternet] <https://www.cdc.gov/tb/hcp/clinical-overview/index.html> Erişim:09.03.2026

³ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tuberculosis> Erişim:09.03.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-39)

Tüberkülozdan nasıl korunulur?

Tüberküloz hastalığı olan kişilerin öksürürken veya hapşırırken ağız ve burunlarını kapatmaları, maske kullanmaları ve özellikle kapalı ortamlarda başkalarıyla yakın temastan kaçınmaları bulaşmayı azaltmaya yardımcı olmaktadır. Ayrıca ortamların iyi havalandırılması da hastalığın yayılmasını önlemede önemlidir.⁴

Uzun süren öksürük, ateş ve açıklanamayan kilo kaybı gibi belirtiler varsa gecikmeden bir sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır. Erken tanı ve tedavi hem hastalığın yayılmasını önlemekte hem de iyileşme şansını artırmaktadır. Tüberküloz açısından riskli gruplarda yer alan kişilerin (örneğin tüberküloz hastasıyla yakın teması olanlar veya bağışıklık sistemi zayıf olanlar) gerekli durumlarda tarama yaptırmaları önerilmektedir.³

BCG aşısı, tüberkülozdan korunmada önemli bir aşıdır. Özellikle çocuklarda ağır seyreden tüberküloz türlerine karşı koruyucudur. Türkiye’de bebeklere ikinci ayın sonunda bir kez uygulanmaktadır.⁴

Türkiye’de Tüberkülozla Mücadelede Verem Savaş Dispanserleri

Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı’nın amacı, Türkiye’de tüberküloz sıklığını ve hastalığa bağlı ölümleri azaltmak; koruma, erken tanı, etkili tedavi, bakım ve sosyal destek hizmetleri yoluyla bireyleri ve toplumu tüberkülozdan koruyarak “Veremsiz bir Türkiye” hedefine ulaşmaktır.⁵

Ülkemizde tüberküloz hastalığının tanı ve tedavisi Verem Savaş Dispanserlerinde ücretsiz olarak yapılmaktadır. Tüberküloz ve dirençli tüberküloz ilaçları Sağlık Bakanlığı tarafından temin edilerek hastalara ücretsiz olarak verilmektedir. Tüberküloz hastaları ilaçlarını “Doğrudan Gözetimli Tedavi” uygulaması ile almaktadır. Doğrudan Gözetimli Tedavi, hastaların tüm tedavi süresince ilaçlarını görevli ya da sorumlu bir kişinin gözetiminde içmesi ve bu durumun kaydedilmesi esasına dayanmaktadır. Bu sayede tedavi başarısı artmakta ve hastalığın toplum içerisinde yayılması önlenmektedir. Buna ek olarak tüberküloz enfeksiyonu olup herhangi bir belirti vermeden seyreden kişilere ve hasta kişiler ile temas etmiş kişilere koruyucu tüberküloz ilaçları ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Koruyucu bir diğer önlem olan BCG aşısı uygulaması da Genişletilmiş Bağışıklama Programı kapsamında ücretsiz olarak yapılmaktadır.⁵

Dünyada Tüberkülozun Durumu

Dünya genelinde her yıl yaklaşık **10 milyon kişi tüberküloz hastalığına yakalanmakta**, yaklaşık **1,5 milyon kişi ise bu hastalık nedeniyle hayatını kaybetmektedir**. Bu nedenle tüberküloz, dünyada en fazla ölüme yol açan bulaşıcı hastalıklardan biridir.⁶

⁴ [İnternet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/tuberkulozdan-korunma.html> Erişim:09.03.2026

⁵ [İnternet] T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. *Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı*. Ankara, Türkiye: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2022. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/tuberkuloz/db/Dokumanlar/Rehberler/Ulusal_Tuberkuloz_Kontrol_Programi.pdf Erişim:17.03.2026

⁶ [İnternet] https://www.who.int/health-topics/tuberculosis#tab=tab_1 Erişim:09.03.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-39)

Tüberküloz tüm dünyada görülmekle birlikte, vakaların büyük bölümü düşük ve orta gelirli ülkelerde ortaya çıkmaktadır. **Dünya genelinde 2024 yılında yaklaşık 10,7 milyon kişi tüberküloz hastalığına yakalanmış ve yaklaşık 1,23 milyon kişi tüberküloz nedeniyle hayatını kaybetmiştir.**⁷ Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2000 yılından bu yana uygulanan tanı ve tedavi programları sayesinde yaklaşık 83 milyon kişinin hayatı kurtarılmıştır. Buna rağmen tüberküloz hâlâ önemli bir küresel sağlık sorunu olmaya devam etmektedir.⁸

Türkiye’de Tüberkülozun Durumu

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, Türkiye’de 2022 yılında her 100 bin kişi için yaklaşık 14 tüberküloz vakası görülmüş; her bir milyon kişiden yaklaşık 4’ü bu hastalık nedeniyle yaşamını yitirmiştir. Aynı yıl Türkiye’de Verem Savaşı Dispanserlerine toplam 9.851 tüberküloz hastası kaydedilmiştir.⁹

Dünya Tüberküloz Günü

Tüberküloza neden olan *Mycobacterium tuberculosis* basilinin Robert Koch tarafından 24 Mart 1882’de keşfedilmesi nedeniyle her yıl 24 Mart “Dünya Tüberküloz Günü” olarak anılmaktadır.¹⁰

Dünya Sağlık Örgütü 2026 yılı Tüberküloz Günü temasını geçen yıllarda olduğu gibi **‘Evet! Tüberkülozu bitirebiliriz. Ülkelerin liderliğinde, insanların gücüyle.’** (**‘Yes! We can end TB! Led by countries. Powered by people’**) olarak tanımlamıştır. Bu tema, tüberkülozla mücadelede kararlı adımlar atıldığında hastalığın kontrol altına alınabileceğini ve zamanla ortadan kaldırılabileceğini vurgulamaktadır.⁸

Tüberkülozla mücadelede ülkelerin güçlü sağlık politikaları geliştirmesi, yeterli kaynak ayırması ve yeni tanı ve tedavi yöntemlerini hızla uygulaması büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, tüberkülozla mücadeleye yapılan yatırımların sağlık ve ekonomi açısından önemli kazanımlar sağladığını göstermektedir. Ayrıca erken tanı sağlayan yeni testlerin yaygınlaştırılması, hastalığın daha hızlı tespit edilmesine ve tedavi edilmesine yardımcı olmaktadır. Küresel krizler ve ekonomik zorluklara rağmen tüberkülozla mücadelede elde edilen ilerlemenin korunması ve sağlık hizmetlerinin kesintisiz sürdürülmesi büyük önem taşımaktadır. Bu tema, tüberkülozun önlenmesi ve ortadan kaldırılması için ülkelerin, sağlık çalışanlarının ve toplumun birlikte hareket etmesi gerektiğini vurgulamaktadır.⁸

⁷ [İnternet] <https://www.who.int/teams/global-programme-on-tuberculosis-and-lung-health/tb-reports/global-tuberculosis-report-2025/tb-disease-burden/1-1-tb-incidence> Erişim:10.03.2026

⁸ [İnternet] <https://www.who.int/campaigns/world-tb-day/2026> Erişim:09.03.2026

⁹ [İnternet] T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (2023). Türkiye’de verem savaşı 2023 raporu. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/tuberkulozdb/Dokumanlar/Raporlar/Turkiyede_Verem_Savasi_2023_Raporu.pdf Erişim:09.03.2026

¹⁰ [İnternet] Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. 24 Mart 2025 Dünya TB Günü Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı; 2025. Erişim adresi: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler-tbc/24-mart-2025-dunaya-tb-gunu.html> Erişim:10.03.2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2025/2026-39)

Şekil 1. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2026 teması kapsamında hazırladığı poster.

*'Evet! Tüberkülozu bitirebiliriz' ('Yes! We can end TB!')*⁸